

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ G. P.**, bývajúcej v B., **2/ J. P.**, bývajúceho vo S., **3/ A. P.**, bývajúcej v B., zastúpených JUDr. I. P., advokátkou v K., proti odporcovi **B.**, IČO : X., o **bezdôvodné obohatenie**, vedenej na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 6 C 57/2009, o návrhu na vylúčenie sudcu Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 18 Co 64/2012, 18 Co 65/2012, takto

r o z h o d o l :

Sudca Krajského súdu v Prešove JUDr. Jozef Angelovič **n i e j e v y l ú č e n ý** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 18 Co 64/2012, 18 Co 65/2012 (vec vedená na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 6 C 57/2009).

O d ô v o d n e n i e

V odvolacom konaní (proti rozsudku Okresného súdu Bardejov z 23. marca 2012 č.k. 6 C 57/2009-80) vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 18 Co 64/2012, 18 Co 65/2012 podaním z 12. septembra 2012 (č.l. 131-133) vzniesli navrhovatelia (cestou právnej zástupkyne) námietku zaujatosti voči členovi senátu 18 Co (ktorému vec napadla) – sudcovi JUDr. Jozefovi Angelovičovi. Ako dôvod námietky zaujatosti (o ktorom sa dozvedeli 10. septembra 2012) uviedli priateľský vzťah tohto sudcu k pani H. B., členke štatutárneho orgánu odporcu, ktorý neposkytuje záruky nestrannosti sudcu z objektívneho hľadiska.

Sudca Krajského súdu v Prešove JUDr. Jozef Angelovič (člen senátu 18 Co) sa k námietke zaujatosti vznesenej navrhovateľmi vyjadril tak, že účastníkov nepozná, nemá žiadny vzťah k veci, necíti sa byť zaujatý. Členku štatutárneho orgánu odporcu H. B. nepozná a nemá s ňou žiaden, teda ani priateľský vzťah.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súde v Prešove (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej zaujatosti sudcu tohto súdu

JUDr. Jozefa Angeloviča z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sú sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to : 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo 2/ k účastníkovi konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo 3/ k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2/.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.) alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) treba trvať na tom, že sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je

nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnej skutočnosti, so zreteľom na ktorú môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná – „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. k ich právnym zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (pozri Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Treba brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu medzi členmi spoločnosti, preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania

a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne (I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležitá, ale nie rozhodujúca, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom disponuje.

Sudcov pomer k účastníkom konania alebo k ich zástupcom môže byť založený predovšetkým príbuzenským alebo jemu podobným vzťahom (§ 116 Občianskeho zákonníka), ktorému na roveň môže v konkrétnom prípade stáť vzťah priateľský, či naopak nepriateľský, takej intenzity, že sudca nebude schopný nezávisle a nestranne rozhodovať vo veci.

Navrhovatelia existenciu objektívnych pochybností o nezaujatosti a nestrannosti sudcu JUDr. Jozefa Angeloviča, ktoré sú dôvodom pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania danej veci vyvodzovali z tvrdeného priateľského vzťahu tohto sudcu k členke štatutárneho orgánu odporcu pani H. B.. Teda navrhli vylúčiť sudcu JUDr. Jozefa Angeloviča so zreteľom na jeho pomer (priateľský vzťah) k tomuto účastníkovi konania.

Vychádzajúc z uvedeného výkladu priateľský vzťah sudcu k účastníkovi konania je nepochybne vzťahom relevantným z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. a dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania o veci, ale len vtedy, ak je reálne daný.

Sudca JUDr. Jozef Angelovič vo svojom vyjadrení existenciu priateľského vzťahu k členke štatutárneho orgánu odporcu nielenže nepotvrdil, ale naopak uviedol, že H. B. ani nepozná.

Keďže sudca JUDr. Jozef Angelovič vo svojom vyjadrení nepotvrdil existenciu právne relevantného vzťahu vylučujúceho ho z prejednávania a rozhodovania vecí a ani z obsahu spisu nevyplývajú skutočnosti, ktoré by spochybňovali jeho nezaujatosť, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že tento sudca nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. novembra 2012

JUDr. Ladislav Górász, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová